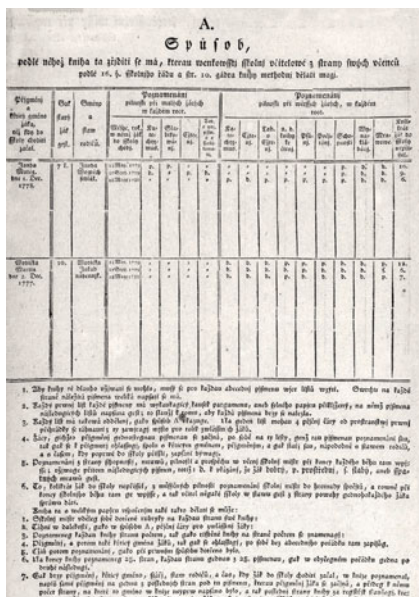

se jí ale podařilo prosadit až v roce 1775. Napomohlo tomu zrušení jezuitského řádu. Marie Terezie nechala vypracovat nové, obecně závazné gymnaziální osnovy, jejichž autorem byl piarista, prefekt savojské akademie Gratian Marx (1721–1810). Reforma počítala s rozsáhlejšími studiem matematiky, přírodních věd, historie a moderních jazyků – francouzštiny a itaštiny. Její negativní stránkou byla podstatná redukce gymnaziální sítě. Reforma snížila jejich počet v Čechách na pouhých 13, na Moravě a v rakouské části Slezska zůstalo pouze 7 gymnázií.⁴² Nedílnou součástí tereziánského vzdělávacího systému tvořilo také odborné školství, které se rozvíjelo podle reformního plánu kancléře Václava Antonína Kounice (1711–1794). V padesátých letech 18. století vzniklo několik akademií. Roku 1752 byla založena orientální akademie, o dva roky později vojenská akademie ve Vídni, dále škola hornická, inženýrská nebo také první reálná obchodní akademie. Univerzitu pražskou i vídeňskou zreformoval Gerhard van Swieten.⁴³

Reformní úsilí neustalo ani za vlády Josefa II. Osvícenský panovník upravil záležitosti týkající se poddanství, nově uspořádal poměry státu a církve a v neposlední řadě změnil situaci ve státní správě, a tím i ve školství. Řada dalších nařízeních se týkala omezení moci katolické církve. Rušily se řády a kláštery. Byl vydán toleranční patent vyhlášující náboženskou svobodu. Nejen nekatolíci, ale i Židé přestali být omezováni a židovské děti se nyní mohly vzdělávat ve státních školách. Mezi povinné předměty patřilo i nadále katolické náboženství. Pro výchovu osvícensky založených kněží byly od roku 1783 pořádány semináře, ve kterých byli vyškoleni technici vy-

Obr. 14: Záslužná školní medaile pro premianty z roku 1776

Obr. 15: Instrukce pro učitele z roku 1790, jakým způsobem vést seznamy žáků